

Bas Heijne

Vlees en bloed

VERHALEN

2008

DE BEZIGE BIJ
AMSTERDAM

In het water

Nee, zei mijn vader, geen haaien.

Er lag een glans op het water. Ik boog me over de reling en probeerde de bodem te zien. Daar beneden was alles zwart.

Haaien, hoorde ik mijn vader zeggen, leven in zout water. In zoet water gaan ze dood. Dit water is allang niet zout meer. Door de Afsluitdijk.

De weerkaatsing van het zonlicht maakte me duizelig. Snel kneep ik mijn ogen dicht. Ik zag hem zwemmen, de haai die door de sluisdeuren was binnengeglipt, op zoek naar mij. Zijn glimlach bevroren, zijn kraalogen glanzend van bloedlust, het lijf sierlijk en sinister zwenkend door zijn wereld van water. Het was daar donker, donker en eenzaam, maar de haai voelde niets. Hij gleed door de duisternis zonder te zien of te voelen.

Zal ik eerst gaan, vroeg mijn vader.

Hij stapte naast mij over de reling en balanceerde op het randje, een hand aan het staaldraad. Hij was klein en breed en had overal haar. Zijn armen waren gespierd, zijn buik hing met tegenzin over de rand van zijn blauwe zwembroek.

Hij keek naar me. Zal ik springen of duiken, vroeg hij.

Haaien hebben rijen tanden. Die zitten keurig achter elkaar in hun bek, als soldaten in een slagorde. Wanneer ze bij het verscheuren van hun prooi een tand verliezen, groeit de volgende in de rij vanzelf in de open plek. Mijn haai was oud en gehavend. Hij had een gescheurde vin. Veel van zijn tanden was hij kwijtgeraakt, maar ze waren stuk voor stuk vervangen. In zijn smalle bek kon ik ze zien blinken.

Mijn vader dook van de boot. Hij bleef lang onder water

en kwam boven op een plaats die ik niet verwacht had. Zijn haar hing in gekrulde slierten langs zijn hoofd. Hij proestte overdreven.

Lekker, joh! Kom je?

Hé! Wees eens flink!

Mijn vader zou hij niet bijten. Hij zou twee keer om zijn witte benen cirkelen en dan verder zwemmen. Zoekend naar mij, wachtend op mijn watertrappende voeten. Ik kneep mijn ogen tot spleetjes. Misschien kon ik een glimp van zijn gescheurde vin opvangen of van de rode lichtjes in zijn ogen. Zolang ik veilig op de boot stond, kon ik naar de haai beneden mij kijken alsof hij in een aquarium zwom. Ik was bang voor hem, maar ik wilde hem ook van dichtbij zien. Zijn vin boven water zien. Hem aanraken.

Het hoofd van mijn moeder verscheen uit de kajuit. Ze had een theedoek in haar hand. Wil je niet zwemmen, zei ze. Het is niet diep hier.

Ik bleef naar het water kijken.

Weet je wat, zei mijn moeder, als we straks gaan varen, neem je gewoon de reddingsboei. Dan slepen we je achter ons aan. Dat wordt spannend.

Doen we! Mijn vader had ons gehoord. Met korte, felle slagen zwom hij van de boot weg. De zon brandde in mijn nek. Verderop zag ik een grote vogel het riet induiken. Die heeft daar een nest, zei mijn moeder. Vannacht hoorde ik de kleintjes piepen. Wil je thee?

Ze verdween naar beneden de kajuit in. Ik hoorde haar een ketel water opzetten en het gas aansteken met een van de lange kampeerlucifers. Mijn vader was nu ver weg, alleen zijn hoofd zag ik nog, omringd door brede rimpels water, alsof hij een of ander waterdier was. Een otter. Zijn haar glom in het licht.

Mijn moeder begon te zingen. Let me take you by the hand and lead you through the streets of London. Toen ze de woorden niet meer wist, neuriede ze de melodie.

Ik ging zitten bij het stuurwiel, mijn gezicht naar de zon gekeerd. De hitte drong door mijn huid en ik rilde even. Ik had mijn ogen dicht en de zon trok felle strepen door het zwart. Ik dacht aan de haai, maar ik zag hem niet langer. Hij was verdwenen in het duister onder onze boot.

Ik schrok van waterspatten. Hé jongen. Mijn vader lachte hard vanaf het water. Help je vader eens een handje. Ik stond op en strekte een hand naar hem uit. Mijn vader pakte hem beet, greep met zijn andere hand de houder van onze vlag vast en trok zich omhoog, tot hij met zijn voeten op de stalen rand onder aan de boot stond.

Dank je, jongen, dank je.

Hij stond druipend op de achterplecht, het haar op zijn lichaam een natte vacht. Ik ging weer op mijn oude plek zitten en trok mijn knieën op. Mijn ogen hield ik open.

Dat van die reddingsboei is een goed idee, zei mijn vader, nog nahijgend. Hij had een handdoek van de bank gepakt en om zijn schouders geslagen. Ik zal straks een geschikt touw zoeken.

Mijn moeder dook op met een vol dienblad. Ze schonk thee voor ons in mokken en opende een trommel met Langetjes. Ik nam er twee, maar ze zei niets, ze glimlachte alleen naar me. Mijn vader snoof omstandig aan zijn mok. Ja, zei hij. Ik geniet. Ik weet niet hoe het met jullie is, maar ik geniet.

Mijn moeder lachte ook naar hem. Ik keek naar de kaneel en de suiker op mijn Langetje.

Toen we onze mok leeg hadden, nam ze het dienblad met de theespullen mee naar beneden de kajuit in. Mijn vader stond op. Zo, jongen, zei hij, nu ben jij aan de beurt. Hij liep

door het gangboord naar het voordek en kwam terug met een lang touw.

Help eens even.

Samen maakten we de reddingsboei van de reling los. Mijn vader legde een knoop en trok hem stevig aan. Zo, zei hij met een blik naar mij, jou raken we niet zo gemakkelijk kwijt. Hij legde de boei op de achterplecht, boog zich voorover en startte de motor. We gaan, riep hij naar mijn moeder in de kajuit.

Hij liep naar voren om het anker op te halen, terwijl mijn moeder bij het stuurwiel ging staan. Ze deed het witte petje op dat aan het stuur hing. Eerst voeren we een eindje naar achteren, toen draaide ze de boot behendig het open water op.

Het was later in de middag en het licht was zachter geworden. Ik zag geen andere boten meer op het water. Vol gas! riep mijn vader boven het gegrom van de motor uit terwijl hij teruggelopen kwam. Hij stapte langs ons heen en gooide de reddingsboei overboord. Die dobberde op en neer in het schuimende kielzog van onze boot en voelde toen plotseling de ruk van het touw, dat mijn vader aan een bolder had vastgemaakt.

Durf je, riep mijn vader tegen mij. Ik voelde hoe hij naar me keek, onderzoekend en plotseling bezorgd. Ik keek naar de boei aan het touw, die nu een eigen kielzog had gekregen. Even knipperde ik met mijn ogen. Toen stapte ik over de reling.

Opzij springen, pas op voor de schroef.

Ik maakte een reddingsprong, zodat mijn hoofd niet onder water zou gaan. Zwaar viel ik in het water, terwijl alles om me heen ineens razendsnel aan mij voorbijschoot. Ik zag het wit van de boei en greep hem met twee handen vast, tegelijkertijd heftig trappend met mijn voeten.

De schok was veel sterker dan ik verwacht had. Het leek alsof mijn armen losgerukt werden. Ik werd meegesleurd en ging kopje onder, kreeg een slok water binnen, proestte en stikte bijna, maar ik hield vast. De boei was te dik voor mijn stijve handen.

Naar de boot blijven kijken, dacht ik, naar de boot blijven kijken.

Vasthouden jongen. Blijven vasthouden! Door het water in mijn ogen heen zag ik mijn vader. Hij had zijn handen aan de reling en stond er bij alsof hij geschrokken was.

Ik werd nog steeds door het water gesleurd, maar de boot zelf, zag ik, ging helemaal niet zo hard. Hij tufte gewoon als altijd. Ik zag mijn moeder een hand naar mij opsteken. Moet ik langzamer, riep ze, met een snelle blik naar achteren. Nee, riep ik snel terug. Ik ga in de boei zitten!

Alles werd helder. Mijn armen waren al gewend aan de trekkracht van de boot en het kostte me weinig moeite me op te trekken en met mijn knieën in de boei te gaan zitten. Het water spoot aan weerskanten hoog op. Nu voelde ik het ook: het was niet koud, het was zacht als een koele gladde huid.

Mijn moeder had het roer vastgezet en was naast mijn vader komen staan. Ik stak snel even een hand naar hen op en verloor bijna mijn evenwicht.

Geweldig! Gaat ie goed?

Is het lekker? Niet koud?

Goed zo, jongen.

Ik ga in de boei zitten, riep ik.

Voor ze iets terug konden roepen, draaide ik me om en liet me in de boei vallen, mijn handen aan beide kanten eromheen geklemd. Mijn benen liet ik over de rand hangen. Zo kon ik ze een breed of een smal schuimend spoor laten

trekken, de druk opvoeren en weer laten afnemen.

Ik zat gemakkelijk. Ik werd nu snel voortgetrokken, zonder dat ik me behoefde in te spannen. Achter mij hoorde ik mijn vader en mijn moeder juichen.

Kijk, riep ik en haalde mijn voeten naar de oppervlakte, zodat het water in een hoge boog opspoot.

Mijn moeder applaudisseerde. Voorzichtig, jongen, riep mijn vader.

De boei was hard en stevig. Het touw zat goed vast. Ik gleed over het water als een koning in een koets, minzaam en ongenaakbaar.

Ik deed mijn ogen dicht en luisterde naar de motor en het geruis van het water en het leek ineens alsof ik vloog.

Ik zweef.

Ik opende mijn ogen en draaide mijn hoofd om. Mijn vader en mijn moeder zaten in de kuip druk te praten. Ik stak snel een hand op, maar ze zagen het niet. Ik wilde iets roepen, maar juist op het moment dat ik mijn mond wilde opendoen, zag ik mijn vader de hand van mijn moeder pakken. Hij hield hem vast terwijl hij zich naar haar toeboog en iets tegen haar fluisterde.

Ik bleef naar hen kijken, maar kon niets zeggen. Het leek alsof ze niet meer wisten dat ik er was.

Hier ben ik, dacht ik. Hallo!

Mijn vader wierp een blik op mij en stak snel een hand op. Toen praatte hij verder tegen mijn moeder. Zij had niet opgekeken.

Ze ziet me niet, dacht ik.

Mijn handen knepen in de boei. Het meer was vlak en stil, het licht plotseling dof. Het is heel diep hier.

Ik deed mijn ogen dicht en zag het zwart onder mij. Lange strengen wier, overal groene en bruine warrelende stukjes.

Daaronder, dieper dan ik kon zien, dieper dan iemand ooit had gezien, de stille zwarte bodem. In de opwolkende moeder het geschuif en gescharrel van beesten zonder ogen of mond.

Ik was nu daar beneden, helemaal alleen, mijn mond vol water, en keek omhoog. Boven mij kon ik de boei zien, geruisloos verschuivend tegen het licht, niet groter dan een stip.

Water spatte tegen mijn gezicht.

Toen ik mijn ogen weer opendeed, zag ik de haai.

Tijger

Ze wachtte op hem in de kamer. Ze had duizend dingen kunnen doen – haar nagels lakken, de rode plekken om haar ogen insmeren met de nieuwe crème, hun badhanddoeken uitkloppen op het balkon maar ze deed niets. Zijn afwezigheid had een verlamrende uitwerking op haar, altijd, hier nog meer dan thuis. Daar kon ze zich hem altijd moeiteloos voorstellen in de vertrouwde grijswitte omgeving van zijn kantoor of tussen druk gebarende collega's op de beurs. Daar was hij altijd dichtbij.

Ze zat stil op het strak opgemaakte bed, de strandtas op haar schoot, en keek naar de ingelijste reproductie van een liggend naakt aan de muur. De vrouw op het schilderij, bloot, blank, wulps, haar volle buik naar de schilder toegedraaid, haar ogen tot spleetjes geknepen, deed alsof ze sliep. Deed alsof, wist ze, want iets in het schilderij, een levende spanning in het uitgestrekte lichaam, vertelde haar dat de vrouw wist wat er om haar heen gebeurde, zich bewust was van de ogen van de man die haar schilderde. Ze koesterde zich in zijn blik.

Nu hoorde ze zijn snelle voetstap op de gang. Een beslist klopje op de deur. Ze stond op van het bed en deed open.

‘En,’ vroeg ze, terwijl hij zijn lippen even tegen haar wang drukte.

‘Werk,’ zuchtte hij. ‘Toch weer werk.’ Hij zwaaide met een paar bruine enveloppen voor haar ogen en liet zijn mond krullen van teleurstelling. Maar in zijn ogen, bruin als de enveloppen, zag ze een glimp van plezier.

Hij liep naar het bed en liet zich zwaar vallen, de enveloppen over zichzelf uitstrooiend.

‘Dat noemen ze vakantie,’ zei hij tegen het plafond van de kamer. Hij vouwde zijn handen onder zijn hoofd.

Ze keek naar hem terwijl hij languit op het hotelbed lag. Een grote mooie man. De haren op zijn benen glanzend van de zonnebrandolie. Van mij, dacht ze.

‘Aardige kunst hebben we aan de muur, niet?’ Met zijn hoofd knikte hij naar de reproductie aan de muur. Hij glimlachte. ‘Modigliani.’

Hij weet zelf niet hoe opgelucht hij is, dacht ze.

Ik heb alles, dacht ze, terwijl ze haar blik over het stille zwembad liet gaan. Wij hebben alles. In haar hoofd ontrolde zich een lange lijst. Allemaal dingen waarmee ze zichzelf gelukkig mocht prijzen. Grote en kleine dingen, stoffelijke en onstoffelijke. Voor sommige punten op de lijst was hard gewerkt, soms jarenlang, andere waren haar op bijna achteloze wijze door een onbekende in de schoot geworpen. Haar stevige lichaam, dat ze nu voor zich uitgestrekt zag liggen op een zacht bed aan de rand van het zwembad, durfde ze gerust aan de ogen van anderen bloot te stellen. Eigenlijk bevielen alleen haar kleine, ronde borsten haar niet. Michaël vond ze mooi, dat wel. In het bijzijn van andere mannen was zij degene die er nonchalante grappen over maakte.

Ze ging plotseling op haar buik liggen, alsof ze het gevoel van onrust van zich af kon schudden. Wat wil je nu, vroeg ze zichzelf, wat wil je nu eigenlijk. Je hebt alles.

De zon schroeide haar rug. Ze dacht aan haar brandende huid, gisteravond, tijdens het diner, haar pijnlijke vlees tegen de houten stoelleuning. Ze zou Michaël straks vragen haar rug opnieuw in te smeren. Het was een van de dingen die hij

prettig vond om te doen. Het ontspande hem, zei hij.

Waar bleef hij? Hij moest een rapport doornemen, het zou niet lang duren, had hij gezegd. Ze lag hier nu al uren in de zon, alleen te midden van vlezige, vette bruine echtparen, allemaal ouder dan zij. Vanochtend vroeg hadden ze zich als vermoeide walrussen op hun bedden laten rollen, waarop ze voor het ontbijt al hun handdoek hadden gelegd.

Al dat vlees.

Ze moest zorgen dat ze niet te veel at. De lunch overslaan. Ze had 's middags toch nooit echt honger. Niet in deze hitte.

Deze hitte.

Ze ging weer op haar rug liggen en gaf zich over aan de zon. Ze voelde zich zwaar en loom worden. Na een paar minuten werd ze opgenomen in het schelle, witte licht, dat haar spieren verlamde en de gedachten in haar hoofd uiteen deed vallen. Haar ogen vulden zich met licht en warmte. De zon brandde haar vlees weg en ze woog nu niets meer, ze zweefde, hoger en hoger, boven het eiland en de zee, haar schaduw een kleine donkere vlek op het blauwe wateroppervlak beneden haar.

Water.

Ze sprong op. 'Michaël!'

Op de schrik volgde woede. 'Godver.' Het water droop tussen haar borsten en over haar buik. 'Jezus.'

Het was Michaël niet, het was een jongen. Hij was vlak voor haar het zwembad ingedoken. Vanuit het water keek zijn gezicht haar verontschuldigend aan.

'Het spijt me,' zei hij in het Engels, bijna onhoorbaar.

'Geeft niet.' Ze slikte haar ergernis in. In plaats daarvan voelde ze teleurstelling. 'Ik kon wel wat verfrissing gebruiken,' zei ze tegen de zwemmende jongen.

Hij was zo snel uit het water, stond zo plotseling naast haar aan het bed, dat ze opzet begon te vermoeden. Had hij met

het spattende water haar aandacht willen trekken?

Een vrouw alleen op vakantie. Natuurlijk.

Ze zuchtte en bereidde zich voor op het kat-en-muis-spelletje dat onherroepelijk zou volgen.

Hij was absurd jong voor een zwembad-Casanova. Zijn krullende haar hing in slierten over zijn gezicht, dat een brutaal soort onzekerheid uitstraalde. Zijn lichaam, zacht, onbehaard, slank, doorschijnend bijna, had nog iets kinderlijks, zodat zijn kleine, felblauwe zwembroek bijna arbitrair leek. Alsof er eigenlijk niets te benadrukken of te verbergen viel.

‘Hallo.’ Hij zei het alsof hij haar al jaren kende.

Ze moest zichzelf bekennen dat zijn gespeelde stoerheid haar enigszins vertederde. Zonder haar iets te vragen ging hij op het voeteneinde van haar bed zitten, nog steeds druipnat, en vroeg haar waar ze vandaan kwam, hoe lang ze bleef, wat ze van het hotel vond en ja hoor, of ze alleen was.

Als hij al teleurgesteld was, dan liet hij daar in ieder geval niets van blijken. ‘Waar is je man?’ vroeg hij op een opgewekte hoe-meer-zielen-hoe-meer-vreugdtoon.

‘Op de kamer,’ zei ze luchtig. ‘Hij komt zo.’

Toen pas zag ze de arm.

Zijn linkerarm was onvolgroeid, onaf. Hij had hem zorgvuldig voor haar ogen weggehouden, achter zijn rug. Nu hij plotseling ging verzitten, bezorgde hij haar een schok.

En de schok was des te heviger, omdat niets aan de vreemde jongen haar erop had voorbereid. De rest van hem was gaaf, bijna volmaakt. Zijn gladde lichaam straalde iets verfijnds uit, een natuurlijk streven naar perfectie. Die indruk werd op een bijna perverse manier weersproken door de zieke, hulpeloze arm.

‘Wat is er met je arm gebeurd?’ Ze overrompelde zichzelf met haar vraag.